

SENDİKALARA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA¹

TEACHERS' VIEWS AND EXPECTATIONS ABOUT UNIONS: A QUALITATIVE STUDY

Serhat YILDIZ² - Veysel OKÇU³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır ili merkezindeki dört ilçede (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) görev yapan öğretmenlerin, sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması şeklinde desenlenmiştir. Araştırmaya maksimum çeşitlilik tekniği ile seçilen toplam 21 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılanlardan 14'ü bir sendika üyesi, 7'si ise herhangi bir sendika üyesi olmayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada veriler görüşme yolu ile elde edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin sendikalara üye olmasında en önemli nedenlerinden birinin örgütlü olma durumu diğerinin ise özlük haklarının korunması olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye olumsuz bakmalarında sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişkisinin etkili olduğu ve "sendikaya üye olursam başıma neler gelir korku ve endişesinin" olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin olumlu görüşleri arasında, sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olarak görüldüğü yer alırken olumsuz görüşleri arasında ise sendikalar ile siyaset kurumu arasındaki ilişkinin varlığı yer almıştır. Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri arasında ise özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için yapılan çalışmaların artırılmasının gerekli olduğu ve buna ilaveten sendikaların siyasi partilerin temsilcisi gibi siyaset yapmamaları gerektiği yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Sendikal beklenti, Öğretmen

Abstract

The purpose of this research is to determine the views and expectations of teachers working in the four center districts of Diyarbakır (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) about unions. The research was designed as a case study, one of the qualitative research methods. A total of 21 teachers, who were selected by maximum diversity technique, participated in the research. 14 of the participants in the research are union members and 7 of them not members of any union. The data were obtained by interview. As a result of the research, it has been determined that one of the most important factors for teachers to be members of unions are the state of being organized and another one is the protection of their personal rights. It has been determined that the relationship between the unions and the political institution is effective in the negative attitudes of the teachers towards the union organization and that there is "fear and anxiety of what will happen to me if I become a member of the union". Teachers' positive views on unions include the fact that unions are seen as part of an organizational life, while their negative view includes the existence of a relationship between unions and political institutions. Among the expectations of teachers from unions are; emphasized the necessity of increasing the efforts of unions to protect and develop their personal rights, and in addition to that unions should not engage in politics like the representatives of political parties.

Keywords: Union, Union expectation, Teacher

¹ Bu çalışma, Doç. Dr. Veysel OKÇU'nun danışmanlığında yürütülen ve Serhat YILDIZ tarafından hazırlanan Yüksek Lisans Tez çalışmasına dayalı olarak hazırlanmıştır.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ser_hat021@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-2380-3784

³ Doç. Dr. Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, veysel.okcu56@gmail.com, Orcid: 0000-0003-3807-506X

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 14.04.2022 – Kabul Tarihi: 16.09.2022

DOI:10.17755/esoder.1103667

Atf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2022;21(84):1864-1891

Etik Kurul İzni: Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Erik Kurulu'nun 07/0/2021 tarih ve 03 nolu oturumunda alınan karar gereği etik açıdan uygun görülmüştür.

1. GİRİŞ

Doğası gereği insanlar, yalnız yaşayamayan biyolojik, sosyal ve psikolojik bir varlık olması nedeniyle tek başlarına her şeyin üstesinden gelemeyen, seslerini tek başlarına duyuramaz, ihtiyaç duydukları her şeyi tek başlarına elde edemez ve bunun mücadelesini veremezler. Bu nedenle bireyler, ihtiyaç duydukları gereksinimlerini karşılamak amacıyla örgütlenme ihtiyacı duymuşlar ve bu amaçla sendika, dernek ve oda gibi çeşitli örgütlenme biçimlerini geliştirmişlerdir. Bu bağlamda çalışma hayatı içerisinde en önemli örgütlenme biçimlerinden biri olarak sendikalar karşımıza çıkmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin en önemlilerinden biri olan sendikaların, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Genel olarak üyelerinin özlük haklarının korunmasını kendilerine amaç edinmiş olan sendikalar, örgütlü yaşamın en önemli ve güçlü sesidir (Çilek, 2020; Öztürk, 2013).

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla var olan kamu kurumlarında çalışanlardan biri olan öğretmenlerin de diğer kamu çalışanları gibi özlük haklarını aramak, ekonomik ve sosyal yönden daha iyi koşullarda çalışmak, statü kaybını aza indirmek ve meslekte saygınlık kazanmak amacıyla çeşitli dönemlerde sendika, dernek vb. örgütlenmelere gitmişlerdir (Çilek, 2020). Öğretmenler, eğitim hayatı için en önemli yapı taşıdır. Dünya genelinde kamu çalışanları arasında en kalabalık grubu oluşturan öğretmenler birçok ülkede kamu çalışanlarının örgütlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin yeterli bir düzeyde olması, eğitim hizmetlerinin gelişmesi ve eğitim ile ilgili sorunların çözüm bulması için örgütlenme yoluna gitmişlerdir (Serinoğlu, 2004). Öğretmenler iyi eğitim almış, sayıca fazla olmaları ve dar gelirli ailelerden gelen aydın kesimin çoğunluğunu temsil etmekte. Doğaları gereği sürekli gelişmeye açık olduklarından örgütlenmeye daha yatkın bir kitle olarak görülmektedirler (Kara, 2018). Aynı zamanda öğretmenler tarafından sunulmakta olan hizmetin tüm toplumsal gruplara hitap etmesi, toplumun farklı noktalarında ortaya çıkan sorunları yakından görmelerine ve gözlem yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu durum öğretmenleri çok daha dinamik ve örgütlenme eğilimli bir yapıya sevk etmektedir. Bu örgütlenme çabası genellikle sendikalar aracılığı ile olmuştur. Dünyanın farklı noktalarında öğretmenler emek hareketi ile bütünsel bir hal alarak özlük haklarında da önemli iyileştirmelerin gerçekleşmesini sağlamışlardır (Öztürk, 2007).

Çalışma hayatı içerisinde en önemli örgütlerden biride sendikalar. Sendikalar, yasaların kendilerine vermiş olduğu haklar çerçevesinde üyelerini, yönetime karşı temsil etme, mesleki ve kişisel gelişimini sağlama, sosyal ekonomik ve özlük haklarını koruma, hukuksal yardımda bulunma gibi çalışmalarda bulunur. Sendikalar aynı zamanda çalışanlar için psikolojik bir doyum noktasıdır. Bu suretle çalışanlar, resmi olarak sendika üyesi dışında, sendika içerisinde dostluk ilişkileri kurar (Çilek, 2020; Kalkan, 1999, 17). Sendikaların görevleri arasında sendika üyelerinin ortak hak ve menfaatlerini koruma yanında, üyelerinin toplumsal refah düzeyini de yükseltmek vardır (Taşkın, 2006, 121). Sendika, çalışanların ekonomik, sosyal ve mesleki çıkarlarını korumak için oluşturulan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (Eraslan, 2012). Türkiye’de eğitim sisteminin kalitesinin yükselmesi, öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin yükselmesi ve çalışma koşullarının nitelikli hale gelmesinde sendikaların önemli bir rolü vardır. Demokratik anlayışın gelişmesiyle sivil toplum örgütlerinin önemi artmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim sendikalarının son yıllarda gelişme gösterdikleri aşikârdır. Özellikle eğitim sisteminin iyi bir paydaşı olan sendikaların, çalışanların istihdamını, mesleki saygınlıklarını, çalışanların mesleki sorunlarını, çalışanların özlük, ekonomik ve sosyal haklarının korunmasında ve geliştirilmesinde ve sendikal bilincin oluşturulmasında önemli bir yere sahiptirler (Baydar, 2016).

Eğitim sendikaları, çalışanların ekonomik, özlük ve mesleki çıkarlarının korunması yanında ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal tercihlerinde aktif rol olmak isteyen bireylerin beklentilerine cevap verebilecek modeller ortaya koymaktadırlar. Bu sebeple eğitim sendikaları, ülkenin çağdaşlaşma ve demokrasi bilincini oluşturan temel hak ve özgürlüklerin çalışma yaşamında kazanım sağlamak için kurulan sivil toplum örgütleridir. Türkiye’de yakın bir zamana kadar öğretmen

örgütlenmesi sürekli olarak engellendiğinden dolayı sendikaların eğitim iş kolunda tam anlamıyla hizmet verememişlerdir. Özellikle Toplu İş Sözleşmesi kanununun sınırlılıklardan dolayı sendika üyelerinin hak arama mücadelesinde sendikaları yetersiz algılamaktadır (Söylemez, 2019). Birçok öğretmen bu sebepten dolayı, sendikaların hak arama yeri olarak hareket etmesinden ziyade belli bir ideolojiye mensubiyet olduğunu düşünmektedir. Bu yanlış algının; sendikal faaliyetlerinin yasaklanmasından, sendikal kimlik taşıyan sendika temsilcilerinin sendikal amaçların dışına çıkarak sendikaları siyaset zemininde hareket ettirmelerinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda siyasi kurumların da sendikaları örgütlenmiş bir topluluk olarak gördükleri için her dönemde siyasi olarak iletişim içerisinde olmuşlardır (Arslan, 2014). Ancak sendikaların göstermiş oldukları hak arama çabaları ve siyasi ilişkileri sendikaların asıl amaçlarından dolayı sorgulanmalarına sebep olmaktadır. Özellikle son yıllarda siyasi ilişkilere bağlı olarak sendika sayısının artması, buna bağlı olarak çalışanların sendikalara katılma nedeni önemli ölçüde sendikaların etkisizliği ile ilişkilendirilmektedir (Çilek, 2016). Aynı zamanda çoğu kamu çalışanı, sendikaların kişisel hak ve özgürlüklerin korunması dışında, siyaset kurumuna hizmet etme amacıyla olduğu ve bu düşünceye sahip bireylerin bir araya gelmesi olarak değerlendirmektedir (Mahiroğulları, 2013). Sendikaların siyasetle olan yakın ilişkilerinden dolayı sendikalara üye olmayan öğretmenlerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir (Gökçe, 2009).

Yapılan çeşitli literatür çalışmasında sendikalara ilişkin farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Söylemez (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen sendikalarının ekonomik, sosyal ve özlük hakları konusunda ve eğitim sorunlarının çözümüne yönelik daha geniş kesimleri de içerisine alarak ortak çalışma yapması gerektiğini belirtmektedir. Köybaşı ve arkadaşları (2016) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin sendikaların siyasi kurumlarla yakınlığından dolayı üye olmada çekindikleri ve sendikaların siyasi eylemlerden uzak durması gerekmesi gerektiğini belirtmiştir. Yıldız'ın (2015) çalışmasında, sendika üyesi öğretmenlerin sendikalardan sosyal, kültürel, ekonomik ve özlük haklarını geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Tekeş (2010) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin sendikalardan ekonomik beklentilerinin yüksek düzeyde olduğunu, özlük haklarının korunması ve geliştirilmesinin de beklentiler içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Taşdan (2013) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin eğitim iş kolundaki sendikalara karşı olumsuz bakış içerisinde olduklarını, bunun sebebinin ise sendika yöneticilerinin yetersizliği ve sendikaların siyasi ilişkilerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Gül (2007) ise çalışmasında, öğretmenlerin sendikaları daha çok siyasi faaliyetlerde buldukları için üye olmadıklarını belirtmiştir. Yıldırım (2007) çalışmasında, sendikaları siyasi ilişki içerisinde oldukları için sivil toplum örgütü olma özelliğini yitirdiğini, artan eğitim sendika sayısının da örgütlü olma bilincini öğretmenlerde zayıflattığını belirtmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı, öğretmenlerin sendikalara karşı görüşlerinin ortaya konulması, sendikalardan beklentilerinin hangi alanlarda yoğunlaştığı, sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı eleştirilerinin neler olduğunun ortaya konulması önem arz etmektedir. Özellikle öğretmenlerinde bir kamu personeli olmalarından hareketle bu çalışmada sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerinin neler olduğu bu araştırmanın konusu olarak seçilmiştir. Araştırma genel olarak konunun önemine dikkat çekilerek hem literatüre hem öğretmenlere ve hem de eğitim sendikalarına ilişkin faydalı bilgiler ve kaynak oluşturma amacını taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel bir araştırma olup, durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Durum çalışmasının en önemli özelliği ise, bir ya da birkaç olay yada durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Durum çalışması, araştırılan durumları bütünlük içerisinde ele alır. Bu bütünlük içerisinde araştırılan durumun, nasıl etkilendiği ve nasıl etkilediği üzerinde odaklanması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018,73).

Çalışma Grubu

Bu çalışma grubu, Diyarbakır il merkezindeki 4 (dört) ilçede (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) bulunan okullarda görev yapan toplam 21 öğretmenden oluşmaktadır. Bu çalışmada 14 öğretmen bir sendikaya üye, 7'si ise sendikaya üye olmayan öğretmenler yer almaktadır. Öğretmenler çalışma grubuna alınırken amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Amaçlı örneklem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak verir (Yıldırım ve Şimşek, 2018,119). Amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılarak Diyarbakır ilinde şubesi bulunan 3 farklı sendikaya üye olan 14 öğretmen ve herhangi bir sendikaya üye olmayan 7 öğretmen araştırmaya dahil edilmiştir. Maksimum çeşitlilik tekniği ile farklı sendikaya üye olan ve üye olmayan, farklı cinsiyete, öğrenim düzeyine ve mesleki kıdeme sahip olanlar öğretmenlere ulaşılması amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmaya, sendikada farklı görevleri olan (delege, temsilci, yönetici vs.) öğretmenler dahil edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	3	14
	Erkek	18	86
Mesleki kıdem	1-8 Yıl	12	58
	9-18 Yıl	7	33
	19 Yıl ve üstü	2	9
Öğrenim Düzeyi	Lisans	14	67
	Lisansüstü	7	33
Sendika Üyesi Olan	Eğitim-Sen	5	24
	Eğitim-Bir-Sen	6	29
	Türk Eğitim Sen	3	14
Sendika Üyesi Olmayan	-	7	33
Sendikadaki Görevi	Üye	11	52
	Diğer (Delege, Temsilci, Yönetici)	3	14
Toplam		21	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırma Diyarbakır'ın merkez ilçelerinde görev yapan 21 öğretmenle yapılmıştır. Katılımcıların 14'ünü sendikalı (%67), 7'sini ise sendikaya üye olmayan (%33) öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %86'ı erkek, %14'ü kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemi 1-8 yıl (12 öğretmen) arasında yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin %67'si lisans düzeyinde, %33'ü ise lisans üstü düzeyinde öğrenime sahiptir. Sendikalı öğretmenler Diyarbakır ilinde şube açan sendikalardan çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma grubuna alınan öğretmenlerin %24'ü Eğitim-Sen sendikasına, %29'u Eğitim-Bir-Sen sendikasına, %14'ü Türk Eğitim-Sen sendikasına üye ve %33'ü ise herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerden oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin toplanması görüşme yoluyla elde edilmiştir. Görüşme sadece somut görünen durumların olaylarla ilgili değil bununla beraber, katılımcıların düşüncelerini olaylara bakış açılarını hemen ortaya çıkmayan durumların ortaya çıkmasını da kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 130). Araştırmada görüşme yönteminin kullanmasının temel sebebi, araştırmacının araştırmayla ilgili derinlemesine yanıt bulması, yanıtların doyurucu olması ve katılımcının sözel olmayan davranışlarının da ortaya çıkarması yönünden büyük imkânlar sunmasıdır. Bu sadece görüşme yoluyla elde edilir. Araştırmacı elinde bulundurduğu bu avantajı, diğer nicel araştırmaların getirdiği sınırlı bilgiyi ortadan kaldıran bir yapıya sahip olmasından kaynaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 133). Bu araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik ile genelde keşfedilmesi gereken konuların açığa çıkartmak için soru ya da konu tarafından yönlendirilir ve bununla sorular her ne kadar önceden hazırlanmış olsa da, farklı sorularda görüşme esnasında kullanılarak konu hakkında derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlar (Merriam, 2018, 87-88). Görüşme için sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerin net bir şekilde ortaya çıkması için görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma için hazırlanan bu form, öğretmenlerin sendikalara ilişkin temel görüş ve beklentilerini belirleyecek şekilde 13 (onüç) soru görüş ile ilgili, 2 (iki) soru beklentilere yönelik olarak 15 (onbeş) soruya yer verilmiştir. Hazırlanan görüşme formunun geçerliliğini ve amacına uygunluğu için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Hazırlanan görüşme formunun geçerliği ve araştırmanın amacına uygunluğunu sağlamak için Siirt Üniversitesi'nde eğitim bilimleri alanında görev yapan üç öğretim üyesi ile Dicle Üniversitesinde ölçme, değerlendirme ve istatistik alanlarında uzman bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Gerekli dönütler alındıktan sonra düzeltmeler yapılmıştır. Bu veri toplama formunda soruların yanı sıra, öğretmenlere ait kişisel bilgilerin yer aldığı bir bilgi formu da yer almıştır. Veri toplama formunda yer alan sorular sırasıyla şöyledir:

Öğretmen görüşlerine yönelik sorular:

1. Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin eğitim sendikalarının demokratikleşmeye katkısına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin sendikaların genel çalışma koşullarına karşı memnuniyetine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin eğitim sendikaları hakkında temel görüşleri nelerdir?
6. Öğretmenler sendikalara üye olurken dil, din, ırk ve siyasi görüş gibi durumlarının sendikaya üye olmasındaki etkiye yönelik görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenlerin, sendikaların kendi üyelerinin, üst mevkilere atanmasında sendikaların etkililiğinin belirlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?
8. Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için vermiş olduğu çalışmaya yönelik görüşleri nelerdir?
9. Öğretmenlerin, sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
10. Öğretmenlerin, sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımına yönelik görüşleri nelerdir?
11. Öğretmenlerin, sendikaların yönetsel kararların alınmasındaki etkinliğine yönelik görüşleri nelerdir?
12. Öğretmenlerin, sendikalara üye personelin sendikalara karşı aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmadaki etkiye yönelik görüşleri nelerdir?

13. Öğretmenlerin, sendikaların politik kararların alınmasındaki etkinliğe yönelik görüşleri nelerdir?

Öğretmenlerin beklentilerine yönelik sorular:

1. Öğretmenlerin, sendikalardan temel beklentilerine yönelik beklentileri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara, politik ve yönetsel kararların alınmasında ve öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik beklentileri nelerdir?

Verilerin Toplanması

Görüşme formunun uygulanması için Siirt Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığından 07/01/2021 tarih ve 03 sayılı ile alınan etik kurulu onayı ile Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yapılarak araştırma için Valilik Oluru izni (22.01.2021 tarih ve 19512753 sayılı izin) alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasından sonra veriler toplanmaya başlanmıştır. Katılımcılarla yapılan yüz-yüze görüşmede veri toplamanın gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirileceği ve elde edilen verilerin yalnızca araştırma kapsamında bilimsel amaçlı kullanılacağı açıklanmış ve katılımcıların kimliklerinin ya da sendika bilgilerinin açık bir biçimde paylaşılmayacağı vurgulanmıştır. Araştırma verileri 15 Mart-15 Nisan 2021 tarihleri arasında her bir katılımcıyla belirlenen yer ve zamanda toplanmıştır. Veri toplama süreci araştırmacının ve katılıncının bir arada olduğu bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanmadan önce öğretmenlere görüşmenin amacı hatırlatıldıktan sonra, gizlilik ilkesi açıklanmış ve katılımın gönüllü olduğu söylenerek öğretmenlerin gönüllülüğü yeniden teyit edilmiştir. Öğretmenlerin tamamından katılım için yazılı onam alınmıştır. Her görüşme 15-25 dakika arası sürmüştür, 10 öğretmenin verileri ses kayıt cihazı ile toplanmış ve geriye kalan 11 öğretmenin ses kaydını kabul etmemeleri nedeniyle görüşleri yazılı beyanlarına dayalı olarak alınmıştır. Yapılan görüşmelerin tamamı yazıya aktarıldıktan sonra araştırmaya katılan öğretmenlere teyit edilmesi amacıyla tekrar gönderilmiş ve dönüt sağlandıktan sonra veriler kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, nitel veri analizlerinden biri olan içerik analizi ile yapılmıştır. İçerik analizi görüşmelerin, alan notlarının ve belgelerin içeriğinin analiz edildiği bir yöntemdir. Bu kapsamlı analizde özellikle verilen mesajların çeşitliliği ve sıklığı, belli bir konuşma biçiminin veya sözcüklerin kaç kere kullandığı üzerinde durulur (Merriam, 2018, 195). Araştırma esnasında elde edilen veriler, aşamalı bir şekilde analiz edilir. Bunun için en uygun olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine ve her sorulan her soruyu etraflıca çözümlenmesidir. Bu çalışmada sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentileri ile ilgili sorulan her sorunun kendi içinde kategorize edilmiştir. Yapılan görüşmeler esnasında alınan her veri metne dönüştürülmüştür. Metne dönüştürülen ham veriler araştırmanın amacına uygun olarak ifade edilen görüş ve cümleler sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin kodlanması yapılmıştır. Bu verilerden elde edilen ifade ve cümleler her soruya ait kategorize grubunda sendikalı ve sendikasız olarak kategorilendirilmiştir. Bu çalışmada kodlama ise şu şekilde yapılmıştır. Sendikalı öğretmen ise A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen, sendikasız ise; sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen şeklinde kodlanmıştır. Sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin görüş ve beklentileri ayrı ayrı frekans/tekrarlama sayısı verilerle yorumlama yapılmıştır. Bu amaçla veri ve hipotez arasında uyum sağlanmıştır. İçerik analiz tekniği uygulanarak veriler yorumlanmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bu çalışmanın geçerlilik ve güvenirliliği sağlamak için çeşitli ölçütlerden faydalanmıştır. Araştırmanın iç geçerliliği için derinlik odaklı veri toplaması yapılarak uzman incelemesi yapılmıştır.

Farklı üniversitelerden uzman görüşü alınarak 4 sendika üyesi olan ve 3 sendika üyesi olmayan öğretmenlerle ön görüşme gerçekleştirildi. Derinlik odaklı veri toplama ölçütü için elde edilen veriler sürekli birbirleriyle karşılaştırılarak, yorumlayarak ve kavramsallaştırarak ortaya konulmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin bile farkına varmadığı örüntüleri ortaya çıkarmak için eleştirel bir gözle bakması, verilerin araştırma sorularına yanıt vermesinde yeterli olup olmadığının ortaya konulması gerekir. Aksi takdirde toplanan veriler sadece bir düz metin olarak kalır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 278-279). Büyükoztürk ve arkadaşlarına (2013, 245) göre nitel araştırmaların iç geçerliliği, araştırmanın belirlediği kategorilerin ve yorumların gerçekleşen doğrularla örtüşmesine ve gerçeği yansıtmasına bağlı olduğunu dile getirmektedirler. Dış geçerlilik için ise ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Ayrıntılı betimleme ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenerek herhangi bir müdahale olmadan okuyucuya olduğu gibi aktarılması olarak ifade edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 282). Alan yazı araştırmalarında buna aktarabilirlik denilmektedir. Nitel araştırmaların dış geçerliliği, elde edilen sonuçların genellenebilirliğine bağlı olmasıdır. Bu çerçevede veriler, kategoriler gibi bütün aşamaların her biri ayrıntılı bir şekilde tanımlaması yapıldı (Büyükoztürk vd., 2013, 246). Veri toplama aracı ile toplanan veriler arasında uyumun olup olmadığı, elde edilen verilerin kategorize edilmesi, sonucun amaca uygunluğu ve verilerin kodlanması gibi bütün durumların örüntüleri yapılarak herhangi bir eksikliğin olup olmadığı ortaya çıkarılması için çalışılmıştır. Ayrıca araştırmanın dış güvenirliliği içinde Dicle Üniversitesi'nden eğitim bilimleri alanında bir uzman tarafından teyit incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın güvenirliliği için, 4'ü sendikalı öğretmen (A kodlu sendika Ö5, B kodlu Sendika Ö6 ve Ö7, C kodlu sendika Ö12 kodlu Öğrt.) ve 3'ü sendikasız (Ö14, Ö15, Ö17 kodlu Öğrt.) öğretmen olmak üzere toplam 7 öğretmenle ön görüşme yapılmış ve bu görüşmeler metne aktarılmıştır. Yapılan görüşmelerde Ö17 kodlu öğretmen, eğitim sendikalarının şu anki koşullarda tercih etmeyeceğini ve gereksiz oldukları için tercih etmeyeceğini belirtirken, diğer sendikalı ve sendikasız 6 öğretmen ise sendikaların emeğin korunması, örgütsel yaşamın gelişmesi ve geliştirilmesi için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan uzman incelemesi sonucunda, deşifre edilen ve düz yazıya aktarılan her bir veri için kodlama yapılmış ve ilgili kodların frekansları hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için ise Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$) kullanılmıştır. İçsel tutarlılığı gösteren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994, 64). Bu doğrultuda yapılan hesaplama sonucunda araştırmanın güvenirliliği %86 olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, sendikalarla ilgili hazırlanan her bir soru için öğretmenlerin görüşleri tablolaştırılmış ve aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

3.1.1. Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmaya Yönelik Görüşleri Hakkında Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

Tablo 2. Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
--	---

Kategori 1:Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri	Örgütlü olmak (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12,Ö13, Ö14)	12
	Özlük hakların korunması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö13, Ö14)	13
	Siyasi görüşüne yakın olması (Ö4,Ö6,Ö9)	3
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Örgütlü bir yapı olması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,Ö21)	6
	Özlük hakları korumak (Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,Ö21)	5
	Sendikaların güçlü olması (Ö15, Ö18, Ö20)	3
	Toplam	7

Tablo 2.'de görüldüğü gibi, "Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri nelerdir?" sorusuna ilişkin cevaplarda, sendikalı öğretmenler "özlük haklarının korunması", ($f=13$), "örgütlü olma" ($f=12$) ve "siyasi görüşüne yakın olması" ($f=3$) gibi nedenleri vurguladıkları ortaya çıkmıştır. Sendikasız öğretmenlerin ise; "örgütlü olmak" ($f=6$), "özlük haklarının korunması" ($f=5$) ve "sendikaların gücü" ($f=3$), için üye olabileceklerini beyan etmişlerdir.

A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; "Sendika aslında sizin renginizdir. Özellikle değişen her bakanın kendisine göre eğitim sistemini değiştirdiği ve hep başarıyı yakalama konusunda öğrencileri deneme tahtası yapmış sistemde örgütsel olarak verdiğiniz tepkidir. Eğitim konusunda söz sahibi olmak ve bu sözünü de uygulamaya koymak için örgütsel bir topluluğa ihtiyaç var. Bu da sendikadır. Ayrıca kişisel hakların korunumu ile ilgili olarak da örgütsel bir mücadele şart. Bir kişinin çabasıyla değişim zor ama örgütsel olarak değişim ciddi bir mekanizma oluşturur". B kodlu sendikaya üye öğretmenlerden Ö6 kodlu öğretmen; "bununla ilgili 3 madde sıralayabilirim. Mesleki olarak örgütlenmek istedikleri için üye oluyorlar. Özlük hakların korunması ve geliştirilmesi için ile siyasi görüş olarak kendilerine yakın hissettikleri için sendikalara üye olduklarını düşünüyorum. Benim için bu maddeler etkili oldu". C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; "sendikaya üye olma amacım; örgütsel bir oluşum içerisinde olmam. Özlük haklarımın korunması yaşanan bir sorunda hukuksal destek almak olarak sıralayabilirim". Sendikasız Ö20 kodlu öğretmen; "bana göre bir öğretmenin sendikaya üye olma sebebi. Örgütlü bir şekilde haklarını korumak, iş güvenliği ortaya koymak herhangi bir sıkıntı durumunda sendikalardan destek almak ve siyasi görüşüne yakın olduğu için sendikalara üye olurlar". Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerini sıraladılar.

3.1.2. Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmama Nedenleri Hakkında Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

Tablo 3. İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

		Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
		Kategori 2: Öğretmenlerin, sendikalara üye olmama sebepleri	Sendikalı olma korkusu (Ö1, Ö2,, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö13, Ö14)
Sendikaların etkili çalışmaması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6,, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11)			8
Sendikaların siyasallaşması .(Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)			12
Toplam			14
Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri			f
Sendikalı olma korkusu. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21)			5
Sendikaların yeteri kadar çalışmaması (Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)			6
Sendikaların siyasallaşması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)			7
Toplam			7

Tablo 3.'de gözlendiği gibi, “Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri nelerdir?” sorusuna ilişkin sendikalı öğretmenlerin görüşleri; sendikalı olma korkusunu ($f=12$) ve sendikaların siyasallaşmasını ön plana çıkartırken ($f=12$), sendikaların istenilen düzeyde çalışanların haklarının korunmasında faaliyet göstermedikleri için ($f=8$)sendikalara üye olan öğretmenlerin, öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerini sıralamaktadırlar. Sendikalara üye olmayan öğretmenler ise; sendikaların siyasallaşmasını ($f=7$), sendikaların istenilen düzeyde çalışmamasını ($f=6$) ve sendikalara üye olursam başıma ne gelir korkusunu ($f=5$) beyan ederek sendikalara üye olmama nedenlerini sıraladıkları ortaya çıkmıştır.

A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen ise; “Türkiye’de sendikacılık aslında bazen de particilik gibi olmuş. Devlet sistemine göre insanlar sendikalara üye oluyor. Eğer ki eğitim konusunda fikri varsa ya da kişisel özlük hakları hakkında bir mücadele söz konusu olsa da eğer ki o anki parti rejimine göre kişi sendikaya üye olmaz. Bu da korkudan dolaydır. Birey işini kaybetmek istemez, işini kaybetmeyeceğini bilse dahi başının ağrımamasını hiç istemez. Bu yüzden aynı fikirde olsa dahi sendikaya üye olmaz. İkincisi olarak da sendikaların çalışanların isteklerine uygun çalışmalar yapmamasından dolayı üye olmadıklarını düşünüyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; “Bana göre sendikaların yeterli olmadıkları düşündükleri için üye olmuyorlar. Birde sendikaları siyasi yapılanma olarak gördükleri için herhangi bir sendikaya üye olmadıklarını düşünüyorum”. C kodlu sendikaya üye ö14 kodlu öğretmen; “bana göre sendikaya üye olmayan öğretmenler; sendikaların siyasallaşması ve yeteri kadar çalışma yapan sendikaların olmaması. Birde öğretmenlerin ben bu sendikaya üye olursam başıma ne gelir nasıl fişlenirim korkusundan ötürü üye olmadıklarını düşünüyorum”. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerden Ö16 kodlu öğretmen; “Üye olmama nedenlerim; daha çok siyasi olarak ayırıştırma yöneltmesi, özellikle öğretmenlerin öğretmenler odasında o ayırıştırmanın içerisinde olmak istememesi uzak tutuyor. Bana göre sendikalar maalesef

siyasi partilere göre ayrılmış durumda. Böyle olunca daha çok siyasi partileşme durumu var. Öğretmenleri geliştirme açısından ön ayak olma durumu söz konusu olmadığı için üye olmadım”. Öğretmenlerin bu sebeplerden dolayı üye olmadıklarını vurguladılar.

3.1.3. Öğretmenlerin, Sendikaların Demokrasi İçin Önemine İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 4. Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri		f
Kategori 3: Sendikaların demokratikleşmeye katkıları	Eğitim ve Demokrasi için politikalar üretmesi (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12)	9
	Anti demokratik tutumlara karşı çıkmak (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö12, Ö14)	8
	Fikir özgürlüğünü savunmak (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö13, Ö14)	8
	Demokrasiye katkılarının olmaması (Ö9, Ö12)	2
	Toplam	14
Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri		f
Eğitim ve Demokrasi için politikalar üretmesi (Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20)	5	
Farklı fikirlerin ortaya çıkması (Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	4	
Demokratik nitelikler için yeterli kadar çalışmama (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21)	6	
Toplam	7	

Tablo 4 incelendiğinde, “Eğitim Sendikalarının demokratikleşmeye katkıları nelerdir?” sorusuna ilişkin sendikalı öğretmenlerin; demokrasi için politika üretebilmelerini ($f=9$), anti demokratik tutumlara karşı çıkmasını ($f=8$) ve fikir özgürlüğünü savundukları için demokratik bir hareket sağladığını ($f=8$), herhangi bir demokratik harekete katkılarının olmadığını ($f=2$) dile getirerek eğitim sendikalarının demokratikleşmeye katkılarını beyan ettiler. Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise; demokratik nitelikler için yeteri kadar çalışma yapmadıklarını ($f=6$), eğitim ve demokrasi için politika üretmelerini demokratik bir hareket olarak görmekte ($f=5$) ve farklı fikirlerin ortaya çıkmasını ($f=4$) ise demokratikleşmeye katkı olarak sendikaların yaptıklarını beyan etmişlerdir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “Eğitim sendikalarının demokratikleşmeye katkılarının en büyük çıkış noktası politika yapabilmeleri, devlet dediğimiz aygıtın eğitim modellerinin eğitim rolleri geliştirirken sendikaların fikirleri bu modellerli bu politikalara yön açıcı, görüş belirtici bir noktada durabileceğine inanıyorum. Olumsuz anti demokratik durumlar karşısında tavır alabileceklerine inanıyorum. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; “Eğitimcilerden oluştuğu için eğitimi iyi biliyorlar. Dolayısıyla hükümetin eğitim politikası yönünden planlar hazırlayabilirler. Onun için ne kadar öğretmen katılımı sağlanırsa demokratik katkı sağlar. Buda sendikanın demokratikleşmeye katkısı olur.” C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Demokratikleşmeye katkılarına inanmıyorum. Çünkü her sendika kendi siyasi görüşüne yakın partinin hâkimiyeti altına

girmiştir. Bu sebepten dolayı demokratikleşmeye katkısı olacağını düşünmüyorum”. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; “Elbette demokrasi ile yönetilen ülkelerde her öğretmen kendi kurumumuzda ya da bakanlığımız içerisinde çalışmalarını özgür bir şekilde yapabilmeli bu yüzden sendikaların amaçlarına uygun bir şekilde olabilse farklı görüşten farklı eğitim açısından insanların farklı yöntem ve strateji ya da değişik eğitim uzmanlarıyla eğitimimizi geliştirmeye çalışması demokratikleşme açısından iyi bir örnek olur. Ama sendikalarımız bu konuda yetersiz kalıyor” diyerek öğretmenlerin sendikaların demokratikleşme hareketine olan katkılarını hakkında görüşlerini açıkladılar.

3.1.4. Öğretmenlerin, Sendikaların Genel Çalışma Koşulları Hakkında Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

Tablo 5. Dördüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

		Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
Kategori 4: Sendikaların genel çalışma koşullarından öğretmenlerin memnuniyeti		Sendikal çalışmalardan memnun olma (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14)	10
		Sendikal çalışmalardan memnun olmama (Ö9, Ö10,)	2
		Özlük hakların korumasından memnun olma (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö13, Ö14)	8
		Toplam	14
		Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
		Sendikaların genel çalışma koşullarından memnun olmama (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
		Özlük haklar için yeterli mücadeleyi etmeme (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
		TOPLAM	7

Tablo 5.'de gösterildiği gibi, “Eğitim sendikaların genel çalışma koşullarından memnun musunuz?” sorusuna, sendikalı öğretmenlerin kendi sendikalarının çalışmasından çok memnun olduklarını ($f=10$), özlük haklarının korunmasına verdikleri önem için memnun olduğunu ($f=8$) dile getirmişlerdir. Az bir kısmı ($f=2$) kendi sendikalarından memnun olmadıkları dile getirerek görüşlerini belirtirler. Sendikalara üye olmayan öğretmenler genel olarak; sendikaların genel çalışmalarından ($f=7$) ve özlük haklarının yeteri kadar korunmadığı ve savunulmadığı için ($f=7$) sendikaların çalışmalarından memnun olmadıkları belirtirler.

A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *Yani sendikaların genel çalışma koşullarında ben şahsen üyesi olduğum sendikanın ülkenin içerisinde geçtiği bu zorlu süreçte yaptığı çalışmalarda memnunum. Çünkü sendikam bu konuda yani insanların mali sıkıntıları olsun, sosyal sorunları olsun, özlük haklarına kadar birçok konuda insanların geçtiği bu zorlu süreçte hiç çekinmeden bütün sorunlarına el uzatıyor*. B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Sendikalar genel yükümlülüklerini yerine getirdiklerini düşünüyorum. Herhangi bir konu hakkında üyelerini bilgilendirip üyelerden gelen tepkileri kulak vermelerinden ve üyelerine verdikleri değerden dolayı memnunum*”. Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; *“Sendikaların genel çalışma koşullarından memnun değilim. Nedeni ise; sendikacılık yıllardan beri var olan bir olgu ama bu*

dönem için konuşacaksa çokta sendikacılığın görevini yerine getirdiklerini düşünmüyorum. Çünkü sendikacılık demek üyelerinin haklarını savunmak demek, özlük haklarını her platformda dile getirmek demek, kültürel ve sanatsal özelliklerini geliştirmek demek, ama sendikaların son yıllarda bunlardan yoksun olduklarını düşünüyorum. Buda ister istemez genel çalışma koşullarını etkiliyor. Daha doğrusu genel çalışma prensiplerini doğrudan etkiliyor. Bu sebepten dolayı sendikaların genel çalışmalarını beğenmiyorum”. Diyerek görüşlerini belirtir.

3.1.5. Öğretmenlerin, Eğitim Sendikaları Hakkındaki Genel Görüşlerine Ait Verdikleri Yanıtlara Yönelik Bulgular

Tablo 6. Beşinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 5: Sendikalar hakkındaki öğretmenlerin temel görüşleri	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Örgütsel bir yaşamın parçası olması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8,Ö9, Ö13, Ö14)	10
	Çağdaşlaşmanın aracı olarak görme (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11)	8
	Çalışanların sorunlarıyla ilgilenmeme (Ö1, Ö3, Ö5, Ö9,Ö10, Ö14)	6
	Sendikaların siyaset yapmaları (Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	6
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Örgütsel bir yaşamın parçası olması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Çalışanların sorunlarıyla ilgilenmeme (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Sendikaların siyaset yapmaları (Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö21)	5
Toplam	7	

Tablo 6.'da belirtildiği üzere, “Eğitim sendikalar hakkında temel görüşleriniz nelerdir?” sorusuna, sendikalı öğretmenlerin çoğunluğu sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olduğunu ($f=10$), çağdaşlaşmanın aracı olduğunu ($f=8$) olumlu görüşleri arasında iken, sendikaların çalışanların sorunlarıyla ilgilenmediğini ($f=6$) ve siyaset yapmalarını ($f=6$) olumsuz görüş belirterek eleştirmişlerdir. Sendikalara üye olmayan öğretmenler ise; sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olduğunu ($f=7$), ancak çalışanların sorunlarıyla ilgilenmediğini için ($f=7$) eleştirmiş ve siyaset yapmalarının doğru olmadığını azımsanmayacak düzeyde ($f=5$) olumsuz görüş olarak belirlenmiştir.

A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Bir çalışma alanının yani emeğin olduğu her alanda kesinlikle sendikaların bulunması lazım. Emekçi ve işveren arasındaki denge açısından özellikle emek sömürüsünün engellenmesi hususunda çok önemli buluyorum. Bu faaliyetler sadece maddi kazanımlar olarak değerlendirmemelidir. Ayrıca sendikaların topluma yön verme açısından önemli misyonların olduğu da unutulmamalıdır” B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; “Toplumsal yapının ve çağdaşlaşmanın bir parçası olarak görmekteyim. Sendikaların çalışanların sorunlarına karşı son dönemlerde ilgisiz kalması ve siyaset yapmaları genel görüşümü biraz olumsuz etkiliyor”. C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Sendikaların her biri bir partinin eğitim kolu haline gelmiştir. Özlük haklar, öğretmenlerin çalışma koşullarının dışında her konuda varlık göstermektedirler. Genel başkanlarının amaçları siyasi partilerde makam ve mevki sahibi olmaktan

başka niyetlerinin olmadığı görülmektedir". Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; "Sendikalar hakkında temel görüşüm bir örgütsel oluşum olmasıdır. Çağın gereklerine uygun hareket eden ve çalışanların haklarını korumayı kendine amaç edinen çok fikirli bir yapıda olan sivil toplum örgütleridir. Ancak son dönemlerde sendikaların siyasi atmosferin de vermiş olduğu baskı yüzünden pek aktif olduğunu söyleyemem. Çalışanların haklarının savunulması konusunda yeteri kadar çalıştıklarını söyleyemem bu konuda bir öz eleştiri bekliyorum bütün sendikalardan. Bu siyasi atmosferden dolayı mı bilmem ama sendikaların siyaset peşinden koşmalarını da anlamak pek mümkün gözüküyor" diyerek sendikalar hakkındaki genel görüşlerini açıkladılar.

3.1.6. Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olurken Dil, Din, Irk ve Siyasi Görüş Gibi Durumların Etkisine Yönelik Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 7. Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 6: Öğretmenlerin, sendikaya üye olurken dil, din, ırk, mezhep, siyasi görüşlerinin etkili olma durumu	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	
		<i>f</i>
	Siyasi görüş etkili (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14)	12
	Hepsi etkili (Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14)	7
	Sadece çalışma koşulları etkili (Ö3, Ö10)	2
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	
		<i>f</i>
	Siyasi görüş etkili (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,)	5
	Hepsi etkili (Ö19)	1
Sadece çalışma koşulları etkili (Ö18, Ö20, Ö21)	3	
Toplam	7	

Tablo 7.'de gösterildiği gibi, "Sendikalara üye olurken dil, din, ırk, mezhep, siyasi görüş gibi durumlar sizi etkiledi mi?" sorusu sorulduğunda, sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre siyasi görüşün belirleyici olduğu ($f=12$), azımsanmayacak bir şekilde dil, din, ırk, mezhep ve siyasi görüşün tamamının üye olmada etkili olduğunu ($f=7$) ve çok az kişi ise ise; sadece çalışma koşulları etkilediğini için ($f=2$) üye olduklarını beyan ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin üye olmada en etkilendikleri durumun sendikaların siyasi görüşünün olduğunu ($f=5$), çalışma koşullarının siyasi görüşten sonra geldiği ($f=3$) ve düşük bir görüşte; sendikaların dil, din, ırk, mezhep ve siyasi görüşün tamamı üye olmalarında etkili olacağını ($f=1$) dile getirdiler.

A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; "Doğrudan bu durumlar üye olurken etkilemekle beraber sendika oluşumları, tüzükler dolaylı olarak bu durumlarla karşılıklı olarak etkileşim halindedir. Dolayısıyla kendine uzak bir siyasi görüşe sahip insanların bulunduğu bir sendikaya üye olmayı düşünmem. Sendikam siyasi görüşüme uygun bir sendika olmasını isterim. Dil din ırk ver mezhep kısmen etkiler" B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; "Mutlaka etkiliyor. Çünkü farklı bir siyasi görüşteki bir insanın diğer sendikaya üye olması pek mümkün değil. Türkiye de bu çok ön plandadır. Kendini muhafazakâr gören bir kişi diğer sendikalarla hiçbir ilişkiye girmez. Bu aynı zamanda diğer sendikalar içinde geçerli. Dil din ırk mezhep gibi faktörler pek etkilemez. Ama siyasi görüş etkiler". C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; "Evet birkaç madde etkiliyor haliyle; vatana millete hizmet etmek, insanlık adına faydalı işler yapmak, bizim misyonumuz olduğu için bu

boyutta da var olduğum coğrafya, yetişmiş olduğum toplum, mensup olduğum din ve Türk genci olarak, Türk öğretmeni ve Türk milliyetçiliğini ve Türk eğitim sistemini savunan bir zihniyete sahibim. Bu bağlamda bazı maddeler etkili oluyor.” Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; “Etkiler tabi ki. Türkiye’de yaşıyoruz ve yaşadığımız coğrafyada attığımız her adımda dilin, dinin ırkın mezhebin önemli bir yeri vardır. Toplum ona göre şekillenmiş ve kutuplaşmış. Biz de toplumla iç içe yaşadığımızdan dolayı sendikalara üye olurken sendikanın genel çizgisini göz ardı edemeyiz” belirterek sendikalara üye olurken hangi durumların etkili olduğunu açıkladılar.

3.1.7. Öğretmenlerin, Sendikaların Kendi Üyelerinin Üst Mevkilere Atanmasında Sendikaların Etkililiğine İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 8. Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 7: Sendikaların kendi üyelerinin; herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde etkili olma durumu	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	sendikanın etkisi var (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14)	10
Üyelerin liyakat sahibi olması nedeniyle mevki ve makamlara gelmesi (Ö6, Ö7, Ö13,)	3	
Toplam	14	
Kategori 7: Sendikaların kendi üyelerinin; herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde etkili olma durumu	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Üyelerin mevki ve makamlara gelmesinde sendikalar etkili (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
Toplam	7	

Tablo 8.'de görüldüğü üzere “Sendikaların kendi üyelerinin, herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde etkili olduklarını düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların üyelerini herhangi bir makama gelmesinde etkili olduklarını (f=10), çok az bir kısmı ise sendikaların etkili olmadığını üyelerin liyakat sahibi olduğunu olduğu için (f=3) terfi ettiğini dile getirdiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikanın, üyelerinin herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde sendikanın etkili olduğunu (f=7) beyan ettiler.

A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Sendikal çalışmalar tamamen gönüllülük esastır. Zoraki olarak kimse ne bir yere atanır ya da yer değiştirilir. Ama şu da kesin biliniyor ki, istediği bir yere atanmak için ya da görevde yükselmek için “...sendikasına” üye olun diyorlar. Hatta görevde yükselmek için yeterli puanı alan başka sendika üyelerine şifaen, ”her şey iyi, güzel de puan almışsınız ama keşke sendikanızdan da vazgeçseniz ve biz sizi uygun yere atayalım” denildi. Sendika tercihlerinden dolayı insanların atanamaması ya da hak ettiği göreve yükselememesini doğru bulmuyorum. Bundan bir sene önce “...sendikası” seçime gitti. Seçime girecek başkan adayları tüm okulları teker teker gezip şunu söylüyorlardı. “şu anki sendika başkanı üst düzey görevleri eş dostlarına peşkeş çekmiş ve onları orda kadroya almıştır. Seçime gelin ve bu adaletsizliği ortadan kaldıralım” deyip okuldaki “...sendikası” üyelerinden seçime gelip oy istemişlerdir”. B kodlu sendikaya üye Ö10 kodlu öğretmen; “Üyelerin atanması herhangi bir mevkiye atanması veya görevde yükselmesi liyakat esasına göre yapılmalı. Kimsenin hakkı gasp edilmeden herkes kendi hakkı ne ise ona göre bir yerlere gelmesi gerekirken ne yazık ki sendikanın bu durumlarla anılması çok üzücü ve rahatsız edici bir durum olduğunu düşünüyorum. Bu sendikal faaliyet değil”. C kodlu sendikaya üye

Ö14 kodlu öğretmen; “*Bu konuda Diyarbakır da görev yaptığım için iktidara yakın sendika bütün mevki makamlara kendi adamlarını getirdi. Bu utanılması gereken bir durum liyakatin olmadığı yerde bu durumun oluşması eğitimin geldiği noktayı bize somut olarak gösteriyor. Hak gasplarının olması hak edenin hakkettiği yere gelmemesi utanç verici bir durumdur*”. C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; “*Bu konuda Diyarbakır da görev yaptığım için iktidara yakın sendika bütün mevki makamlara kendi adamlarını getirdi. Bu utanılması gereken bir durum liyakatin olmadığı yerde bu durumun oluşması eğitimin geldiği noktayı bize somut olarak gösteriyor. Hak gasplarının olması hak edenin hakkettiği yere gelmemesi utanç verici bir durumdur*” diyerek sendikaların öğretmenlerin üst mevki ve makamlara atanmasında sendikaların kayırmacılık yaptığını vurguladılar.

3.1.8. Öğretmenlerin, Sendikalar Çalışanların Özlük Haklarının Korunması ve Geliştirilmesine Yönelik Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

Tablo 9. Sekizinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

		Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
Kategori 8: Sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması için görevlerini yerine getirme durumu		Çalışanların özlük hakları için yeteri kadar çalışmakta (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö11, Ö13, Ö14)	10
		Özlük hakların korunması için yeteri kadar çalışmamakta (Ö8, Ö9, Ö10, Ö12)	4
		Özlük hakların korunması için görevlerini yerine getirmek ancak üst merciler tarafından kabul edilmemesi (Ö2, Ö5, Ö6)	3
		Toplam	14
		Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	
		Çalışanların özlük hakları için yeteri kadar çalışmakta (Ö18)	1
		Sendikalar, özlük hakların korunması için yeteri kadar çalışmamakta (Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21)	6
		Toplam	7

Tablo 9.'da gözlendiği gibi, “Sendikaların, çalışanların özlük haklarını korunma ile ilgili görevlerini yeteri kadar yerine getirdiklerini düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre; kendi sendikaları özlük hakları için yeteri kadar mücadele ettiğini ($f=10$), istenilen düzeyde özlük hakları için mücadele etmediklerini ($f=4$) ve az bir kısmı ise mücadele ettiklerini ancak yetkili merciler tarafından taleplerinin karşılanmadığını ($f=3$) ifade ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlere göre; sendikaların özlük hakları için yeteri kadar mücadele etmediklerini ($f=6$) ve çok düşük bir düzeyde sendikaların göstermiş olduğu mücadelenin yeterli olduğunu ($f=1$) ifade ederek görüşlerini belirttiler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “*İşin doğrusu kendi sendikamdan cevap vermem gerekiyorsa ben kendi sendikamdan memnunum. Ama diğer sendikalarında bazen özlük hakları konusunda işte üyelerinin durumları hakkında yaptıkları basın açıklaması olsun demeçleri olsun, açtıkları davalara baktığım ve okuduğum zaman çok iyi işler yapan sendikalarda görüyorum. Genel anlamda yerine getiriyorlar*”. B kodlu sendikaya üye Ö11 kodlu öğretmen; “*Yeteri kadar olmasa da yine de özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çabaladıklarını biliyorum*”. C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; “*Evet bu bağlamda sendikalar gerçekten olağanüstü çalışmalar yapıyor. Özlük haklarının korunması sendikaların görev ve misyonların temelinde yer alan maddelerindedir. Bu bağlamda sıkı çalışmalara yer veriliyor. Kabullenen koruyan ve gerçekten iyi idare eden sendikaların olduğunu biliyorum*”. Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen;

“Kesinlikle yerine getirmiyorlar. Aslında sendikaların var olma nedeni çalışanların özlük haklarını korumadır. Ama maalesef çalışanların özlük hakları sendikalar için önem sırasına göre sonlarda yer almaktadır. Çalışanların özlük haklarını koruma görevlerini yerine getirebilmeleri için çalışanların tümü ile diyalog halinde olunmalı ve özlük hakları ile ilgili talepleri dikkate alınarak gereken yapılmalıdır. Ama bunlar yapılmadığı için özlük haklarının korunması açısından eksiklik doğuyor” görüşlerini belirterek sendikaların bu konularda yetersiz olduklarını açıkladılar.

3.1.9. Öğretmenlerin, Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişisine Yönelik Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 10. Dokuzuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 9: Öğretmenlerin, sendikaların siyasetle, partilerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili görüşleri	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri		f
	Sendikalar, siyasilerle ve partilerle ilişki içerisinde olmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14)		10
	Sendikalar partiliktan uzak durmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14)		10
	Sendikalar sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli ilişki içerisinde olmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)		14
	Toplam		14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri		f
	Sendikalar siyasilerle ve partilerle ilişki içerisinde olmalı (Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)		5
	Sendikalar partiliktan uzak durmalı (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)		7
	Sendikalar sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli ilişki içerisinde olmalı (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)		7
	Toplam		7

Tablo 10 incelendiğinde, “Sendikaların siyasetle, partilerle ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerine yönelik görüşleriniz nelerdir”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre; sendikaların siyasi kurumlar ve siyasi partilerle ilişki içerisinde olması gerektiğini (f=10,) ancak sendikaların partiliktan ve siyaset yapmaktan uzak durması gerektiğini (f=10), sendikaların da sivil toplum örgütü olduğu için diğer sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli fikir alış verişinde olması gerektiğini (f=14) ifade ederek sendika siyaset ilişkisi çerçevesinde görüşlerini belirttiler. Sendikalı olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre; siyasiler ve partilerle ilişki içerisinde olması gerektiğini (f=5), ancak sendikaların bir siyasi parti olarak hareket etmemesi gerektiği (f=7) ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli fikir alış veriş içerisinde olması gerektiğini (f=7) sendika siyaset ilişkisi çerçevesinde görüşlerini belirttiler.

A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; “Ben sendikaların sivil toplum örgütü olarak bütün partilerle ilişkiler içerisinde olmaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü en başta siyaset kurumu sorun çözme sanatı olarak tanımlanır. Ülkenin sendikası da sorun çözmeye taraf olması gerekir. Bu çerçevede bütün paydaşları ile ilişki içerisinde olması gerekir. Çünkü sendikaların varoluş sebebi gördüğü sorunu muhataplarına fark ettirmesini sağlamak için ve sorunların çözümü için taraf olmak için var olmalarıdır. Sendikaların amacı siyasetle ilişki içerisinde olmalı ama siyaseti kendisi için bir sıçrama alanına dönüştürmemelidir”. B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; “Siyasi partilerle

gerekli görüşmeleri ve ilişki kurabilir. Lakin bir siyasi beklenti ve siyasi bir duruma düşmekten veya kendi menfaati için siyasete bulaşmasını doğru bulmuyorum. Fikir alış verişi yapabilir”. Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; “Sendikaların eğitim çalışanlarının haklarını koruyabilmesi için siyaset üzerinde etkisi olması gerekir. Etkili olması için de güçlü olması, siyaset ile iletişim halinde olması sivil toplum kuruluşları halinde sürekli diyalog halinde olması gerekir. Sendikalar siyasi partileri yönlendirebilmeli ama Türkiye’de tam tersi partiler sendikaları yönlendiriyor” diyerek sendikaların siyaset kurumu arasında bulunan ilişki hakkında görüşlerini belirttiler.

3.1.10. Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim Sorunlarına Karşı Yaklaşımına İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 11. Onuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 10: Günümüz eğitim sendikalarının eğitim ile ilgili sorunlara yeteri kadar çözüm üretme durumları	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	
		f
	Eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm önerilerinde bulunma (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö13)	6
	Eğitim ile ilgili sorunlarda yeterli çözüm önerilerinde bulunmama (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	7
	Sendikaların çözüm önerileri, yetkili merciler tarafından dikkate alınmaması (Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö14)	5
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	
		f
	Eğitim ile ilgili sorunlara çözüm önerilerinde bulunma (Ö17)	1
	Eğitim ile ilgili sorunlara çözüm önerisinde bulunmama (Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	6
Sendikaların çözüm önerileri yetkili merciler tarafından dikkate alınmaması (Ö17)	1	
Toplam	7	

Tablo 11.’de görüldüğü gibi, “Günümüz eğitim sendikalarının, eğitimle ilgili sorunlara yeteri kadar çözüm ürettiklerini düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenler; eğitim ile ilgili sorunlara herhangi bir çözüm önerisinde bulunmadıklarını ($f=7$), sendikaların yeterli düzeyde eğitim ile ilgili çözüm önerilerinde bulunduğunu ($f=6$) ve çözüm önerilerinin yetkili kurum tarafından dikkate alınmadığını ($f=5$) sıralayarak sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımıyla ilgili görüşlerini belirttiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenler; sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara herhangi bir çözüm önerisinde bulunmadığını ($f=6$), çok az bir düzeyde ise; sendikaların eğitim ile ilgili çözüm önerisinde bulduklarını ancak yetkili kurum tarafından kabul görmediğini ($f=1$) ifade ederek sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımıyla ilgili görüşlerini belirttiler.

A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Hayır. Çünkü sorunları tartışacak, çözümleri dinleyecek muhatap bulunamıyor. Muhatap bulunamayınca, sendikalar sorunları çözemiyorlar. Ama gelen yeni sistemle birlikte yeni sorunları da getiriyor. Ve gene çözüm önerileri muhatap bulunamadığı için rafta kısır döngüye maruz kalıyor.” C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; “Çözüm önerileri sunuyorlar ama kale alınmıyorlar. Sendikam bütün konularda kendi üzerine düşeni yapıyor. Ancak yetkili sendika olmaması çözüm önerilerini üst mercilerde kabul görmesi biraz zorlaşıyor. Bütün sendikalardan eğitim şuan ki durumu için ortak hareket ederek öğrencilerin yaşadıkları ders yükü sıkıntıları, öğretmenlerin çalışma koşulları için ortak hareket ederek daha iyi

çözüm önerilerinde bulunması gerekir”. Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; “Düşünmüyorum. Bunun birinci sebebi; sendikaların sürekli değişen sınav sistemleri kademeli eğitim sistemi (4+4+4) gibi bir duruma karşı duramadılar. Bu konu aslında sadece sendika ile alakalı değil ama sendika bu konuda iktidara sendikal gücünü göstermedi. Diğer konu ise sendikanın elle tutulur ileriye dönük bir çözüm önerisinin bulunmaması, günü kurtarma derdinde olan sendikacılık anlayışı eğitim bu kadar sıkıntılar içerisinde devam etmesi, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması, öğretmen açığının fazla olması, köy okulların hala birleştirilmiş sınıf şeklinde eğitime devam etmesi sorunların sadece bir kaçı. Bazı okulların hiç ödenek alamadan eğitim öğretim yılını tamamlaması eğitim en büyük sorunları haline gelmektedir. Sendikaların bu konularda biraz daha çalışıp ve sendikal gücü ortaya koyması beklenir”. Belirterek sendikaların eğitim ilgili sorunlara karşı yeteri kadar mücadele etmediği, ortaya koyduğu çözüm önerileri de çok pasif kaldığı için kabul görülmediğini beyan ettiler.

3.1.11. Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Yönetsel Kararların Alınmasındaki Etkililiğine İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 12. On Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 11: Sendikaların yönetsel kararlarda etkili olma durumları	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	
		f
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar etkili (Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14)	7
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar bir önerisi ve etkisinin olmaması (Ö2, Ö6, Ö10, Ö12)	4
	Sendikaların yönetsel kararlar sendikaların önerileri üst merciiler tarafından dikkate alınmaması (Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö10)	5
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	
		f
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar etkili (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21)	6
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar bir önerisi ve etkisinin olmaması (Ö19)	1
	Sendikaların yönetsel kararlar sendikaların önerileri üst merciiler tarafından dikkate alınmama durumu (Ö21)	1
	Toplam	7

Tablo 12.'de gösterildiği gibi, “Sendikaların, eğitimle ilgili yönetsel kararlarda etkili olduğunu düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikaların yönetsel kararlarda etkili olduğunu (f=7), sendikaların yönetsel kararlarda etkisi ve önerisinin bulunmadığını (f=4), sendikaların önerilerinin yetkili kurumlarca kabul görülmediğini (f=5) sıralayarak sendikaların eğitim ile ilgili yönetsel kararlarda etkinliği ile ilgili görüşlerini belirttiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre yönetsel kararlarda sendikaların etkisi olduğunu (f=6), çok az bir düzeyde ise herhangi bir etkilerinin ve önerilerinin olmadığını (f=1) belirtmiştir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “Açık söylemek gerekiyorsa sendikalar yönetsel kararlarda etkili olduğu noktasında fikirlerini sunabildiklerini ama bu fikirlerin karar mercileri tarafından kale alınmadığını düşünüyorum. Çünkü üst mercilerdeki kişilerin, kurumların, bakanlığın çokta buna yanaştığını düşünmüyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; “Eğitim ile ilgili yapılan şuralar ve toplantılara sendikalarda katılmaktadır. Ancak sendikaların görüşleri tavsiye niteliğinde olduğu için tam anlamıyla bire bir yönetsel kararlarda söz hakkı oldukları söylenemez.” C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Sendikaların çoğunluğu aynı görüşü destekler kararlar çıktığında yönetsel kararlarda etkili olduklarını düşünüyorum. Tek sendikanın (yetkili sendika dışında) bunu kabullendirmesi biraz zor”. Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; “Tüm sendikalar değil sadece yetkili sendika kim ise onun bazı yönetsel kararlarda etkili olduğunu söyleyebilirim. Özellikle yönetici atamalarında İl MEM’lerin yapması gerekirken sendikalardan bağımsız yapamıyor. Çünkü sendikalar o kararlardan direkt etkili olduğu için MEM’leri onlardan bağımsız hareket edemiyor. En basit bir iş olan yönetici atama yönetmenliği değişeceği zaman sendikalar etkinliğini ortaya koyarak o yönetmelikten geri adım attırabiliyor. Buda yönetsel kararlarda etkili olduklarını destekliyor”. Beyan ederek, eğitimle ilgili yönetsel kararların alınmasında sendikaların ellerinde buldukları güce göre etkili olabileceğini vurguladılar.

3.1.12. Öğretmenlerin, Sendikalara Karşı Aidiyet Duygusu Geliştirme ve Meslek Bilinci Kazandırmaya İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 13. On İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori 12: Sendikalar üyelerine aidiyet duygusu geliştirme ve meslek bilinci kazandırmada yeteri kadar katkı sağlama durumları	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri	f
		Aidiyet duygusu kazandırma. (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)
	Meslek bilinci oluşturmada üyelere destek sağlama.(Ö12, Ö13, Ö14)	3
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Aidiyet duygusu geliştirme etkili değil (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Toplam	7

Tablo 13.'de sunulduğu gibi, “Sendikalar, üyelerine aidiyet duygusu ve meslek bilincini oluşturma da yeteri kadar katkı sağlıyor mu?” sorusuna sendikalı öğretmenlerin tamamı sendikalarının kendilerine aidiyet sağladığını ($f=14$), az bir kısmı ise; meslek bilinci geliştirmemde yardımcı olduğunu ($f=3$) beyan ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikaların kendilerine herhangi bir aidiyet duygusunu sağlamadığı için ($f=7$) üye olmadıklarını beyan ettiler.

A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; “Kendi sendikamı her zaman eleştirdim. Fakat özellikle son 4 yıldır uygulanan baskı ciddi anlamda yordu. Buna rağmen kendi üyelerine meslek bilincini kazandırmada ve aidiyet duygusu kazandıran sendikam dışında başka sendikanın olduğunu düşünmüyorum.” B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; “Evet katkı sağladığını düşünüyorum. Aidiyet duygusu ve meslek bilinci kazandırmak için çeşitli etkinlik ve eğitsel toplantı yapıp geziler düzenledikleri için bana katkı sağladılar.” C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Bunu sağlayan sendikalar var. Ben kendi sendikamda bunu hissediyorum. Zaten kendimi sendikama ait

hissettiğim için üye oldum.” Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; “Sendikalar bana herhangi bir aidiyet duygusu sağlamadı, meslek bilinci içinde aynı durum geçerli bu yüzden hiçbir sendikaya üye olmadım.” Beyanında bulunarak; sendikaların aidiyet duygusu ve meslek bilincinin oluşmasında ve geliştirilmesi hakkında görüşlerini açıkladılar.

3.1.13. Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Alınan Politik Kararlardaki Etkililiğine İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 14. On Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Görüşleri		f	
Kategori 13: Sendikaların politik kararların alınmasında etkili olma durumları	Kısmen etkili (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14)	10	
	Etkileri yok. (Ö1, Ö3, Ö12,)	3	
	Politik kararlarda sendikaların fikirlerine başvurulmaması (Ö1, Ö3, Ö11)	3	
	Toplam	14	
	Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri		
	Kısmen etkili (Ö18, Ö19)	2	
	herhangi bir etkileri yok (Ö15, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21)	5	
	Toplam	7	

Tablo 14.’te gözlendiği gibi, “Sendikaların politik kararlarda etkili olduklarını düşünüyor musunuz?” Sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikaların eğitimle ilgili politik kararların alınmasında kısmen etkili olduğunu ($f=10$), herhangi bir etkilerinin ve önerilerinin olmadığı ($f=3$) ve ilgili makamlar bu tür kararların alınmasında sendikaların fikirlerine başvurmadığını ($f=3$) ifade ederek görüşlerini belirttiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin sendikaların politik kararların alınmasında herhangi bir etkilerinin ve önerilerinin olmadığını ($f=5$), politik kararların alınmasında sendikaların kısmen etkili olduğunu ($f=2$) ifade ederek görüşlerini belirttiler.

A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Güç yanlısı sendikaların bu gücü olduğu söylenebilir. Siyasi erk ile birlikte hareket ettikleri için toplumu etkileme noktasında daha güçlü ve etkili olabilirler”. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; “Alınan politik kararlar sosyal hayatı etkiliyorsa sendikalar etkili oluyor. Onun dışında pek bir etkisi yoktur. Ama ekonomik kararlarda devlet bildiğini yapıyor ve sendikalarda boyun eğiyor”. C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Hiçbir sendikanın politik kararlarda etkili olabilecek güçlerinin olduğunu düşünmüyorum. Daha bu durumu gerçekleştirebilecek güce gelmediler”. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; “Yalnızca seçim zamanlarında etkili olduklarını düşünüyorum. Çünkü siyasetçiler eğitim politikalarıyla ilgili düzenlemeler yapacakken özellikle seçim zamanları sendikalara danışma gereği duyuyorlar. Ve bunlarda büyük ölçüde iktidar partilerine yakın olan sendikaların istekleri yerine getiriliyor”. Beyan ederek, sendikaların politik kararların alınmasında etkili olduğunu özellikle yetkili sendikanın belli zamanlarda bu etkinliğinin olduğunu, diğer sendikaların pek etkili olmadığını vurguladılar.

3.2.Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentilerine Yönelik Bulgular

3.2.1. Öğretmenlerin, Sendikalardan Genel Beklentilerine İlişkin Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 15. Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri

Kategori 14:Sendikalardan öğretmenlerin beklentileri	Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Beklentileri	<i>f</i>
	Özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çok çalışmalar yapması. (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14)	10
	Sendikaların siyasi emellerin peşinden koşmaması(Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	10
	Toplam	14
	Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Beklentileri	
	Özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çok çalışmalar yapması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Sendikaların siyasi emellerin peşinden koşmaması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Toplam	7

Tablo 15.'de gösterildiği gibi, “sendikalardan genel beklentileriniz nelerdir”? Sorusunu sorduğumuzda sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmesi gerektiği ($f=10$) ve sendikaların siyasi bir parti olarak sendikacılık yapmalarını istememesi ($f=10$) temel beklentileri olarak sıraladılar. Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmesi gerektiği ($f=7$) ve sendikaların siyasi bir parti olarak sendikacılık yapmalarını istememesi ($f=7$) sendikalardan temel beklentileri olarak sıraladılar.

Bu konuda A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen “*En son yapılan Toplu İş sözleşmesi (TİS) görüşmelerinde yetkili sendikanın mikrofonlar açıkken hükümetle yaptığı görüşmede hükümet tarafında durması bu konuda sendikacılık adına büyük bir leke olarak tarihe geçmiştir*”. B kodlu Sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen ise; “*3600 ek gösterge hala yürürlüğe girmedi. Yıllık bazda yapılan zamlar ise enflasyonu dahi karşılamıyor*”. C kodlu Sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen ise; “*benim sendikam başta olmak üzere diğer bütün sendikalardan beklentim çalışanların sosyal ekonomik hakları için birlikte mücadele ederek çalışanların özlük haklarının korunmasını sağlayarak, çalışanların refah içerisinde yaşamaları için çalışmalarını yapmalarıdır*”. Herhangi bir sendikaya üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen ise; “*Sendikalardan beklentim; çalışanların bütün hakları için tüzüklerinde belirtilen amaçlara hizmet etmelerini istiyorum. Çalışanların ne sıkıntısı varsa ona uygun ortak bir fikir oluşturup bakanlığa baskı yapmaları talep ediyorum. Çalışanlar için daha uygun koşullarda çalışma imkanlarının sunulmasını, eş durumu mazeret atamasında ikametgahlarına yakın bir okulda eşlerden birisinin gelmesi için yasal düzenleme için bakanlığa baskı yapmaları, Sözleşmeli öğretmenlik mağduriyetinin ortadan kaldırılması için yetkili mercilere fikirler sunup bu mağduriyetin ortadan kaldırılması gerekir. Öğretmen öğretmendir ücretli sözleşmeli kadrolu diye bir şey olmaz. Bu düşünce doğrultusunda çalışanların bütün özlük haklarını içine alacak, öğretmenlik meslek kanunu çıkması için bütün sendikaların ortak hareket etmesini bekliyorum*”. Diyerek sendikalardan

beklentilerini dile getirdiler. Diğer temel beklenti hakkında A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “sendikanın siyasi partisi olamaz. Aksi halde tüzüğüne dışına çıkar.” B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; “ sendika kendi siyasi beklentisi için siyaset ve siyasi bir parti gibi davranmasını doğru bulmuyorum. Bu durumdan kurtulmaları gerektiğini düşünüyorum”. C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; “Sendikaların her biri bir partinin eğitim kolu haline gelmiştir. Özlük haklar, öğretmenlerin çalışma koşullarının dışında her konuda varlık göstermektedir. Genel başkanlarının amaçları siyasi partilerde makam ve mevki sahibi olmaktan başka niyetlerinin olmadığı görülmektedir”. Sendikasız öğretmenlerden Ö15 kodlu öğretmen; “bir sendikanın siyasetin isteklerine uygun hareket etmesini doğru bulmuyorum. Sendikalar bütün siyasi kesimlerin düşüncelerinden uzak durmalı, bir parti gibi herhangi bir alana yönelmemeli amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde çalışmalarını yapmalıdır. Ancak ülkemizdeki bütün sendikalar bir siyasi partinin arka bahçesi olarak faaliyetlerini sürdürüyor. Sendikalardan en büyük beklentim bu durumun son bulmasıdır”. diyerek sendikalardan beklentilerini sıraladılar.

3.2.2 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Sorunlara, Politik ve Yönetmel Kararların Alınmasında ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine İlişkin Beklentilerine Verdikleri Yanıtlara Ait Bulgular

Tablo 16. İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri

Kategori 15: Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentileri karşılama durumu	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Beklentileri Karşılama Düzeyine Yönelik Beklentileri	f
		Sendikalar belirtilen konularda üyelerin beklentilerini karşılar. (Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö12, Ö13, Ö14)
	Sendikalar belirtilen konularda üyelerin beklentilerini karşılamıyor. (Ö2, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	7
	Toplam	14
Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Beklentileri Karşılama Düzeyine Yönelik Görüş Ve Beklentileri		
	Sendikalar belirtilen konularda üyelerin beklentilerini karşılar. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21)	6
	Sendikalar belirtilen konularda üyelerin beklentilerini karşılamıyor. (Ö18)	1
	Toplam	7

Tablo 16.'da görüldüğü gibi, “Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentileri karşıladığını düşünüyor musunuz?” sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikalarının beklentilerinin karşılandığını ($f=7$), beklentilerinin bu konularda karşılanmadığını ($f=7$) beyan ederek beklentilerini sıraladılar. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların bu konulardaki beklentilerinin karşılanmadığını ($f=6$) beyan ederek beklentilerini sıraladılar.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “Bu konularda sendikamın beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum. Eğitim ile ilgili sorunlarda yönetsel ve politik kararlarda ve mesleki gelişim ile ilgili olsun, hayat pahalılığıyla olsun, özlük haklarla ilgili olsun, üyelerin ve öğretmenlerin

isteklerine uygun davrandıklarını sendikamın bu konularda beklentilerimi karşıladığını rahatlıkla söyleyebilirim”. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *“Pek beklentileri karşılamadılar. Eğitimle ilgili yapılacak çalışmalar programlar eğitim şuralarının da önce saha çalışmalarının sonucunda elde ettikleri verileri ilgili yerlere götürüp paylaşımları ve bunun oradan hayat geçmesi gerektiğini bekliyorum. Direkt olarak sendikacılar arasında değil de öğretmenler arasında fikir birliğine varıp eğitim ile ilgili beklentilere cevap vermediler. Politik ve yönetsel kararlarda da istenilen düzeyde karşılamadılar. Bunun için iyi bir politika belirlemeleri gerekir. Mesleki gelişim ile ilgili üye olduğumdan beri herhangi bir hizmet içi eğitim almadım. Bunun için sendikalardan ve sendikamdan hizmet içi eğitim kursları, çalıştaylar, seminerler, düzenlenmesini bekliyorum”*. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; *“Sendikalar bu konuların hiç birinde beklentileri karşılamadılar. Mağduriyetler, meslekten haksız ihraçlar yaşandığında sendikadan ses çıkmayıp adeta herkes kılıfına çekilmişti. Böyle bir sendikamın bu beklentileri karşılaması mümkün değil”*. C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; *“Öğretmen yeterlilikleri mesleki gelişmeleri ile ilgili konularda sendikaların yapmış olduğu birçok faaliyet var. Bunlarda zaten bakanlık ile birlikte hareket etmekte. Neticede beklentilerimi karşıladığını söyleyebilirim. Çünkü hem fikirleri dinleyen hem de fikrinsel olarak yönlendiren bir temaya sahip oldukları için bu konulardaki bütün beklentileri karşıladığını düşünüyorum”*. Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; *“Karşıladığını düşünmüyorum. Neden: 1. Mesela öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili sosyal ve sanatsal anlamda kırsal ve uzak ilçelerde herhangi bir çalışma yapmıyorlar. O insanlar mesleki anlamda da normal gelişimlerde de şehir merkezine uzak durdukları için sıkıntı yaşıyorlar. Onlar için sanat spor ve sosyal kişisel gelişim kursları açarak çalışmalar yapması gerekiyor. 2. Eğitim konusunda somut ve yapılabılır çözümler üretmeleri gerekir. 4+4+4 sistemi geldiğinde bazı sendikalar içeriğe tam hâkim olmadan savundu, bazıları ise içeriği bilip eleştirdi. Ancak çözüm önerisinde bulunamadılar. Bu vb. konularda çalışmalar yapıp çağdaş yöntemlerle çözüm üretmeleri gerekir. 3. Politik kararlarda, ülkenin eğitim sisteminin değiştirilmesinde hükümetin karşısında durmalarını bekliyorum. Veya ikna edici bir şekilde hükümete bu politik kararların yapılmasında öğretmenlerin beklentilerinin karşılanmasını sağlamaları gerektiğini düşünüyorum. 4. Yönetsel kararlarda etkili olmaması gerekir. Özellikle yönetici atamalarına karışmaması gerektiğini düşünüyorum. Sendika kendisini üyelerinin; özlük, sosyal ve ekonomik hakların korunması ve geliştirilmesi için yönetsel kararlarda karalı olması gerekir”*. Beyan ederek, sendikaların beklentileri karşılamadığını belirterek beklentilere ilişkin görüş ve beklentilerini vurguladılar.

2. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada öğretmenlerin sendikalara üye olmada en önemli faktörün özlük haklarının korunması ve örgütlü olmak olduğu tespit edilmiştir. Arslan (2014) yaptığı araştırmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmanın en önemli nedenlerinin; haklarının korunması ve örgütlü olmak olduğu sonucu elde edilmiştir. Aksoy (2013) yılında yaptığı araştırmasında, lise öğretmenlerin sendikalara üye olma görüşlerinde; *“özlük haklarında kazanım elde etmek için örgütlendikleri”*, *“örgütlenerek haklarının korunması”* görüşleridir. Bu araştırmalar incelendiğinde alan ile ilgili çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye olumsuz bakışa sahip olmasına neden, sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişki sonucu üye olursam başıma ne gelir korkusu ve endişesinin olduğu tespit edilmiştir. Gökçe (2009) yılında yapmış olduğu ilköğretimde çalışan öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri; sendikaların siyasi partilerin savunucu olması ve üye olursam toplum tarafından etiketlenme korkusu olduğudur. Arslan (2014) araştırmasında *“Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.”* ifade etmişlerdir. Aksoy (2013) araştırmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri arasında *“Öğretmenler, sendikaların siyasi fikirlere göre ayrılmaları, sendikaların ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşememeleri, her gelen iktidarın kendisine yakın*

bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı etmeleri” ifade etmiştir. Yapılan alan çalışmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri arasında ortak nedenlerin olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin, sendikaların demokratikleşmeye katkılarının, sendikal varlığın olması ve farklı fikirlerin bir arada bulunması olarak sıralanmıştır. Çınar (2008) ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; demokrasinin ülkemizde gelişmesi için sendikaların varlığının gerekli olduğu sonucu tespit edilmiştir. Ün (2018) araştırmasında hem işçi hem de kamu çalışanlarının demokrasiyi özgürlük olarak tanımladıkları ve ortak karar alımına değindikleri sonucu görülmüştür. Uyumlu (2009) araştırmasında üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeyi; demokrasi ve insan haklarına yarar sağlamak olarak tespit etmiştir. Bu çerçevede yapılan alanyazısı çalışmasında sendikaların demokrasi için hem gelişimsel hem de olgusal olarak etkinliği tartışılmazdır.

Öğretmenlerin sendikaların genel çalışma koşullarında sendikalı öğretmenlerin memnun oldukları, sendikalı olmayan öğretmenlerin memnun olmadığı sonucu tespit edilmiştir. Gökçe (2009) araştırmasında, sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı genel olarak olumsuz bir tutum içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Eken (2014), Yasan (2012), Taşdan (2013) ve Çınar (2008) yaptıkları araştırmalarında; sendikaların eğitim ile ilgili genel çalışmalarının eksik olduğu; araştırmaya katılanların bu konuda sendikadan memnun olmadıkları sonucu tespit edilmiştir. Sendikasız öğretmenlerin memnun olmamasının nedeni olarak vurgulayabiliriz. Arslan (2014) araştırmasında; *“Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar”* ifade etmiştir. Bu çerçevede sendikalı öğretmenlerin sendikalardan memnun olduklarının temel nedeni haklarının aranması olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin sendikalar hakkındaki görüşlerine baktığımızda; sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olarak görülmesi olduğudur. Sendikalar hakkındaki olumsuz görüşleri ise sendika siyaset kurumu ile olan ilişkisi olduğudur. Aksoy (2013) araştırmasında; öğretmenlerin, özlük haklarının korunması, demokratik toplum olabilmelerinde, eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm bulmada söz sahibi olabilmek için örgütlenmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Arslan (2014) çalışmasında öğretmenlerin sendikalara karşı olumsuz görüşlerinin temelinde sendika siyaset-ilişkisi olduğu belirtmesidir. Aksoy (2013) çalışmasında, sendikaların siyasi fikirlere göre ayrılmaları sendikalara karşı olumsuz bir bakış ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Yapılan çalışmalarda da bakıldığında sendikaların örgütlü olmak için önemli bir etken olduğu, sendikanın siyaset ile olan ilişkisinin olumsuz bir bakışı ortaya çıkarttığı tespit edilmektedir.

Öğretmenlerin sendikalara üye olmada siyasi görüşün belirleyici olduğu, bunun dışındaki dilin, ırkın, dinin vb. durumlarının da etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Durmuş (2018) araştırmasında, öğretmenlerin sendikalara üye olurken bilinçli davranmadıklarını, genellikle siyasi düşüncelerine yakın sendikaya üye olduklarını tespit etmiştir. Arslan (2014) çalışmasında, öğretmenlerin aynı ideolojiye sahip sendikalara üye olduklarını ifade etmiştir. Uyumlu (2009) çalışmasında, sendikalara üye olmada *“milli menfaatlerin, ülkü birliğinin”* etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmalardan da görüldüğü gibi siyasi durumun temel belirleyici olduğu diğer durumların bundan sonra geldiğini ifade edebiliriz.

Öğretmenlerin, sendikaların kayırmacılık için kullanıldığı azımsanmayacak düzeyde tespit edilmiştir. Özellikle sendikalara üye olmayan öğretmenlerin bu durumdan rahatsız olduklarını beyan etmişlerdir. Çilek (2016) çalışmasında, öğretmenlerin sendikaları bireysel çıkar elde etme boyutunda yoğunlaştığı sonucuna varmıştır. Ak ve Sezer (2018) kamu personel sisteminde çalışanların görevde yükselmesinde kayırmacılık sorunu adlı araştırmasında; kamuda gittikçe güçleri artan sendikaların, bu güçlerini yönetici atama ve terfilerde kullandıkları sonucuna varmıştır. Akcan ve arkadaşları (2017)

ise öğretmenlerle yaptıkları görüşmede, sendikaların yönetici atamalarında pozitif ayrımcılık yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Arslan (2014) araştırmasında; “*Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi*” sonucuna vararak sendikalara karşı olumsuz bir düşüncenin varlığına işaret etmiştir.

Öğretmenlerin, sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişkisine olumlu baktıkları ancak siyasi parti temsilcisi gibi davranılmasında rahatsız oldukları sonucu tespit edilmiştir. Arslan (2014) araştırmasında sendikaların “*Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir.*” sonucuna varmıştır. Köybaşı ve Arkadaşları (2016) yaptıkları çalışmada, aynı sonuca ulaşmıştır. Öğretmenlerin haklarının savunulmasında siyasilere ellerinde buldukları güç doğrultusunda baskı yapıp isteklerini gerçekleşmesini sağlamalıdır. Haydaroglu ve Erdoğan (2016) araştırmasında; siyasi partilerin her dönemde sendikaların yönetiminde söz sahibi olmak için çaba içinde oldukları, bu yüzden sendikaların siyaset ile ilişkisinde fonksiyonlarını tam anlamıyla gerçekleştiremediği dile getirmiştir. Uyumlu (2009) çalışmasında sendikaların hak ve emek mücadelesinde bütünsel bir mücadeleye girerek, siyaset alanına müdahale etmesi zorunluluğuyla başarıya ulaşılacağı sonucuna varılmıştır.

Sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara karşı mücadelede eksik kaldığı bunun için mücadeleyi biraz artırması öğretmen ve öğrenci sorunlarının çözüm bulması gerektiği sonucu tespit edildi. Eken (2014), Yasan (2012), Taşdan (2013) ve Çınar (2008) yaptıkları çalışmalarında; sendikaların eğitimin niteliği artırma konusunda istenilen düzeyde olmadıklarını sonucu tespit edilmiştir. Sendikaların politik ve yönetsel kararların alınmasında kısmi bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu etkinin hem sendikal performans düşüklüğü hem de yetkililerin sendikaları bu işin dışında tutmasıyla ilgilidir. Çilek (2016) araştırmasında, sendikaların meslekte gelişim ve hak elde etme konusunda bakanlık üzerinde etkili olduğunu, özlük hakları, ekonomik ve meslekte yükselme gibi konularında eksik kaldığını tespit etmiştir. Mesleki gelişimle ilgili sendikaların sosyal konularda daha fazla çalışması istenilmiştir. Aksoy (2013) çalışmasında, eğitim sorunlarının çözüm bulmasında düzenleme yaparak yeterince söz sahibi olması beklentiler içerisinde yer almaktadır. Berkant ve Gül (2017) çalışmalarında; sendikaların eğitim öğretime katkısının sınırlı olduğu, bu katkının artırılması için eğitim programlarının hazırlanması süreçlerine aktif rol alması beklentileri içerisinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Erdoğan ve Karaman (2016) çalışmalarında; sendikaya üye çalışanların sendikalardan beklentileri, sosyal, demokratik ve ekonomik haklarının savunulması olduğu, diğeri de; eğitim ile ilgili sorunlara karşı çözümüne katkı sağlayarak; eğitim politikaların şekillenmesinde rol alması, eğitim niteliğinin artırılmasında, eğitimde fırsat eşitliği sağlanarak öğrenci haklarının korunması, fiziki ve alt yapı yetersizliklerine karşı yöntemler belirleyerek katkı sağlaması beklentiler içerisinde yer almıştır. Alan yazısına baktığımızda da benzer beklentilerin olduğunu görüyoruz.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, sendikalardan en önemli beklentileri arasında özlük haklarının korunması ve sendikaların siyaset yapmamaları gerektiği tespit edilmiştir. Taşdan'ın (2013) araştırmasında, sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin en büyük beklentilerinin özlük haklarının geliştirilmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldırım'ın (2007) araştırmasında öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi sonucuna varılmıştır. Eken'in (2014) araştırmasında ise öğretmenlerin ekonomik ve sosyal haklarının korunması ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü üzere yapılan bu araştırma sonucuyla ilgili literatür örtüşmektedir.

5. ÖNERİLER

Toplum geleceğinin inşasında öğretmenler önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin örgütlü bir şekilde eğitim öğretim hizmeti vermesi önemlidir. Sendikaların öğretmenlerin özlük, ekonomik ve sosyal hakları korumak adına en önemli sivil toplum örgütleridir. Öğretmenlerin örgütlü bir şekilde hareket etmesi ve sendikalara karşı olumsuz bakış açılarının giderilmesi için sendikaların

öğretmenleri bilgi sahibi olmalarını sağlayarak olumsuz tutumların önüne geçmesi gerekmektedir. Örgütlü yaşamın öneminin arttığı ve tek başına hak arama mücadelesinde istenilen başarının sağlanmadığı günümüzde, öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olursam başıma ne gelir korku ve endişesinin önüne geçebilmek adına, örgütlü olmanın önemi anlatmak için öğretmenlere hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlenmelidir. Sendikaların öğretmenlerin görüşlerini göz önünde bulundurarak, özlük haklarının korunması ve gelişmesi için eğitim sendikalarının ortak hareket etmesi, amaçlarda anlaşılmasıyla bir çatı altında toplanması gerekmektedir. Sendikalar siyaset kurumundan uzak durmayarak, siyaset kurumu ile olan ilişkisinde sadece çalışanların haklarının korunması ve geliştirilmesi için güçlü bir sivil toplum örgütü olmalıdırlar. Sendika üyelerinin sadece ekonomik ve sosyal haklarına yönelik çalışma dışında, öğretmenlerin kültürel ve sanatsal ihtiyaçlarına uygun çalışma yapmaları sağlanmalıdır. Bu ihtiyaçlara uygun projeler, kurslar düzenlenmelidir. Sendikaların aidiyet duygusunun sürekli aktif olması için üyeleriyle sürekli iletişim halinde olmalıdırlar. Bunun için sendikaların geziler düzenleyerek üyelerine aidiyet duygusunu pekiştirmeleri gerekmektedir. Sendika, üyelerinin herhangi bir makama terfi etmesinde ve yönetici atama süreçlerinde farklı düşüncede, ideolojide ve farkı sendikal kökenden gelen öğretmenlere karşı elinde bulundurduğu gücü baskı aracı olarak kullanmamalı, bu mevki ve makamlara gelmede farklılıkları göz önünde bulundurarak liyakatin sağlanması için çalışmalıdır.

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır ili merkezindeki 4 ilçe de çalışan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini incelemektir. Araştırmada elde edilen verilerin genellenmesi için daha büyük bir örneklem grubu ile çalışarak farklı illerde görev yapan öğretmenlerle benzer çalışmalar yapılabilir. Yapılan bu nitel araştırmada, öğretmen statüsünde görev yapan kamu personeliyle gerçekleştirilmiştir. Yönetici konumunda bulunan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine başvurularak karşılaştırmalı bir araştırma da yapılabilir. Sendika yöneticilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin hangi konularla ilgili olduğu bir araştırma yapılarak, sendikaların öğretmenlerin beklentilerine nasıl cevap verdiği tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akcan, E., Polat, S. & Ölçüm, D. (2017). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre sendikal faaliyetlerin okullara etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1101-1119.
- Ak, M. & Sezer, Ö. (2018). Kamu personelinin görevde görevde kaymacılık sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23, Geybullu Ramazanoğlu Özel Sayısı, 739-757.
- Aksoy, M. (2013). *Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, C. (2014). *Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Bakaç, N. (2018). *Farklılıkların yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Baydar, F. (2016). *Eğitim politikalarının oluşturulmasında sendikaların rolü üzerine öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Berkant, H. G. & Gül, M.(2017). Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları ve sendikalardan beklentileri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(1), 419-442.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E, Karadeniz. Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (14. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çınar, G. (2008). *İlköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çilek, A. (2016). *Türkiye’de eğitim sendikalarının etkililiği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çilek, A. (2020). *Türkiye’de eğitim sendikalarının etkililiği*. Ankara: Eyuder Yayınları.
- Durmuş, G.Y. (2018). *Öğretmenlerin sendikal örgütlenmelerinin okulda karar verme ve iletişim süreçleriyle ilişkisinin analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Eken, İ. (2014). *İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri (Diyarbakır ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.
- Eraslan, L. (2012). Günümüz öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(1), 59-71.
- Eraslan, L. (2012). *Türkiye’de eğitim sendikaları ve etkilerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, Ç. & Karaman, H. G. (2016). Türkiye’deki eğitim sendikalarına yönelik bir inceleme: Amaçlar, beklentiler ve sorunlar. *Sakarya University Journal of Education*, 6(2), 123-140.
- Gökçe, E. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Gül, M. H. (2007). *Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Haydaroğlu, C., & Erdoğan, H. (2016). Türkiye’nin sosyal ve ekonomik yapısındaki dönüşümünde sendika-siyaset ilişkisi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 38-46.
- Kalkan, Ö. (1999). *Memur sendikacılığı ve Adapazarı’ndaki sendikal görüşler üzerine inceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kara, S. (2018). *Öğretmenlerin sendika algıları: Niğde örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Köybaşı, F. Uğurlu, C. T. & Arslan, C. (2016). Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27), 101-123.
- Kutal, M. (2003). Türkiye’de kamu görevlilerinin sendikal örgütlenme hakları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 45, 141-154.
- Mahiroğulları, A. (2013). *Dünya’da ve Türkiye’de sendikacılık*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

- Merriam S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Miles, M., & Huberman, A. (1994). *Qualitative data analysis. An expanded sourcebook*. California: Sage.
- Öztürk, M. (2007). Türkiye'de ve dünyada yeni sendikal perspektifler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 477-514.
- Öztürk, M. (2013). Sendikal demokrasinin örgütlü hareketler açısından önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 269-285.
- Serinoğlu, R. (2004). *Eğitim hizmet kolundaki sendikaların eğitim anlayışları ve amaçladıkları insan modelleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Söylemez, M. (2019). *Eğitim çalışanlarının sendikalara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Taşkın, M. B. (2006). *Türk anayasal düzeninde sendika kurma hakkı*. Ankara: Adalet Yayınları.
- Taşdan, M. (2013). Eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 231-265.
- Tekeş, M. A. (2010). *Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri (İstanbul örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uyumlu, H. O. (2009). Üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri. (Ankara üniversitesi örneği). *Eğitim Bilim Toplum dergisi*, 7 (28), 36-58.
- Ün, Ç. B. (2018). *Sendika içi demokrasi: Kamu sendikaları ile işçi sendikalarının karşılaştırılması. Tekirdağ ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Yasan, T. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin ve öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi:Malatya il merkezi örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 271-293.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. S. (2007). *Türkiye'de sendikalaşma sürecinde öğretmen sendikaları ve siyasetle ilişkisi: Adapazarı örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, E. (2015). *Sendikalı öğretmenlerin sendikal faaliyetlere katılımları (Kocaeli örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.